

წაკითხული ტექსტის გააზრება

ყურადღებით წაკითხეთ და გაიაზრეთ ტექსტი. უპასუხეთ შეკითხვებს, რომლებიც თან ახლავს ტექსტს.

ახალი ზელანდიის პირველმა მკვლევრებმა მათთვის – ადგილობრივი მოსახლეობისგან – შეიტყვეს, რომ როგორც სამხრეთ, ისე ჩრდილოეთ კუნძულებზე ოდესღაც ბინადრობდა განსაკუთრებული სილამაზის ფრინველი – ტაკაპე. მოსახლეობა მასზე ნადირობდა. ის ბატის ზომისა იყო და ჰქონდა კარგად განვითარებული ფრთები, თუმცა, ფრენა არ შეეძლო. მკვლევრები დიდი ინტერესით აგროვებდნენ ყველა ცნობას ამ ფრინველის შესახებ. მაგრამ გადიოდა წლები და მისი არსებობის ნივთიერ მტკიცებულებას ვერ პოულობდნენ.

1847 წელს ნატურალისტმა უოლტერ მენტელმა ახალი ზელანდიის ერთ-ერთ სოფელში შემთხვევით შეიძინა უცნობი ფრინველის ჩონჩხი, რომელიც შემდეგ პალეონტოლოგმა რიჩარდ ოუენმა შეისწავლა. პროფესორმა ოუენმა დაადგინა, რომ ის ეკუთვნოდა დიდი ზომის ფრინველს, რომელსაც არ შეეძლო ფრენა. მათგან მართლები აღმოჩნდნენ: ტაკაპე მითი კი არ იყო, არამედ რეალური არსება. ის ლანსაგებოდა ოჯახს მიეკუთვნება. ზოგიერთი მისი წარმომადგენელი ჩვენთანაცაა გავრცელებული, მათ შორის ყველაზე დიდია ხონტქრის ქათამი. ის ძალიან ჰგავს ტაკაპეს, თუმცა, უფრო მცირე ზომისა და ნაკლებად ფერადოვანია.

მენტელის აღმოჩენას მოჰყვა კიდევ უფრო დიდი სიურპრიზი. სელაპზე მონადირეებმა ახალი ზელანდიის ერთ-ერთ კუნძულზე დაიჭირეს ულამაზესი შეფერილობის ფრინველი. ეს ტაკაპე იყო. მონადირეებმა შეინახეს მისი ტყავი, რომელიც შემდეგ შემთხვევით ისევ უოლტერ მენტელს ჩაუვარდა ხელში, მან კი ის ლონდონში გადააგზავნა. მოგვიანებით კიდევ რამდენიმე ტაკაპე მოიპოვეს. ერთ-ერთის ფიტულის გამო ნამდვილი „კომერციული კონფლიქტი“ გაიმართა ბრიტანეთისა და დრეზდენის მუზეუმებს შორის. მონადირემ, რომელიც სამხრეთ კუნძულის დიდი ტბის ტე-ანაუს (ამჟამად ის ტაკაპეს „მთავარი რეზიდენციაა“) ნაპირზე დაბანაკდა, თავის ძალს ნანადირევი წაართვა – უცნაური ფრინველი. საცდელი სადგურის უფროსმა კონორმა მასში ტაკაპე ამოიცნო. მან ყველა წესის დაცვით შეძლო მისი პრეპარირება. ეს იყო ტაკაპეს პირველი სრული ჩონჩხი, რომელიც ლონდონში გაიგზავნა. თუმცა, ის ვერ მოხვდა ლონდონის მუზეუმში, რადგან აუქციონზე მასში გაცილებით მეტი დრეზდენის მუზეუმმა გადაიხადა.

გერმანელმა მეცნიერებმა საგულდაგულოდ შეისწავლეს ჩონჩხი და აღმოაჩინეს განსხვავებები ფრინველის პირველი ეგზემპლარისგან, რომელიც 32 წლით ადრე მენტელმა მოიპოვა. ამრიგად, ახალი ზელანდიის ჩრდილოეთ და სამხრეთ კუნძულებზე ტაკაპეს სხვადასხვა სახეობები ბინადრობდნენ, მათ სხვადასხვა სახელებიც დაარქვეს. მე-19 საუკუნის მიწურულს მოიპოვეს ამ ფრინველის კიდევ ერთი ეგზემპლარი. ამის შემდეგ გავიდა მრავალი ათწლეული, მაგრამ ტაკაპეს კვალი გაქრა, თუმცა, მას საკმაოდ აქტიურად ეძებდნენ.

1947 წელს ჯეფრი ორბელმა, ახალი ზელანდიის ერთ-ერთი პატარა ქალაქის ექიმმა და მოყვარულმა ნატურალისტმა, იმის გასარკვევად, ნამდვილად გადაშენდა თუ არა ტაკაპე, გადაწყვიტა ექსპედიციის ჩატარება, რომლის დროსაც ტბა ტე-ანაუს მიმდებარე მიუვალ ტყეებში აღმოაჩინეს კარტოგრაფებისათვის უცნობი პატარა ტბა, მის ნაპირზე კი ფრინველის უცნაური კვალი. შემდეგ წელს ორბელი კვლავ დაუბრუნდა იმ ადგილებს, ექსპედიციისთვის უკეთესად ეკიპირებული. ამჯერად მან წარმატებას მიაღწია – მის ბადეში ორი ტაკაპე აღმოჩნდა. მათ სურათი გადაუღეს, შეაბეს სანიშნე რგოლები და გაუშვეს. ორბელს ნამდვილად გაუმართლა – ამგვარი აღმოჩენის გაკეთებას მილიონიდან ერთი მეცნიერი თუ ახერხებს. შემდეგ წელს ორბელმა ტაკაპეს 30 ბუდე აღმოაჩინა, რომელთა შესწავლის შედეგად დაასკვნა, რომ ტაკაპეს წყვილი წელიწადში მხოლოდ ერთ ბარტყს ზრდის. ქვეყნის ხელისუფლებამ დაუყოვნებლივ გამოაცხადა ნაკრძალად ის ადგილები, სადაც ტაკაპე ბინადრობს. ნაკრძალი ტბა ტე-ანაუსთან მოიცავს 160 ათას ჰექტარს, რაც სავსებით საკმარისია ტაკაპეს მომავალი თაობების განსასახლებლად.

1. რა მნიშვნელობით არის გამოყენებული სიტყვა ნატურალისტი ამ ტექსტში (II აბზაცი)?

- (ა) მეცნიერი
- (ბ) ორნითოლოგი
- (გ)* ბუნებისმეტყველი
- (დ) ბუნების მოყვარული
- (ე) ნატურალიზმის მიმდევარი

2. ქვემოთ ჩამოთვლილთაგან რომელია სიტყვა ფერადოვანის (II აბზაცი) ანტონიმი?

- (ა) ფერმკრთალი
- (ბ)* ერთფეროვანი
- (გ) უფერული
- (დ) ბაცი
- (ე) ჭრელი

3. რომელი სიტყვით ვერ ჩავანაცვლებთ ტექსტში სიტყვას საგულდაგულოდ (IV აბზაცი)?

- (ა) სკრუპულოზურად
- (ბ) დეტალურად
- (გ) გულდასმით
- (დ) ზედმიწევნით
- (ე)* გულისყურით

4. ქვემოთ ჩამოთვლილთაგან რომელი არ არის აუცილებელი მახასიათებელი სიტყვისა - აუქციონი?

- (ა) საჯაროობა
- (ბ) კომერციულობა
- (გ) კონკურენტულობა
- (დ) საფასურის ცვალებადობა
- (ე)* მონაწილის ანონიმურობა

5. ტექსტის I აბზაცში აღწერილი ფრინველის ყველაზე უცნაურ მახასიათებლად უნდა მივიჩნიოთ ის, რომ:

- (ა)* მას ჰქონდა კარგად განვითარებული ფრთები, მაგრამ ფრენა არ შეეძლო.
- (ბ) ის ბინადრობდა როგორც სამხრეთ, ისე ჩრდილოეთ კუნძულებზე, თუმცა, მისი არსებობის ნივთიერ მტკიცებულებას ვერ პოულობდნენ.
- (გ) ის გამოირჩეოდა ბუმბულის განსაკუთრებული სილამაზის შეფერილობით.
- (დ) ადგილობრივი მოსახლეობა ოდესღაც მასზე ნადირობდა, მოგვიანებით კი მისი კვალი ვერავინ აღმოაჩინა.

6. რის საფუძველზე შეძლეს მეცნიერებმა, დაესკვნათ, რომ ტაკაჰე რეალური არსება იყო?

- (ა)* უცნობი ფრინველის ჩონჩხის შესწავლისა და მისი ანატომიური თავისებურების დადგენის საფუძველზე.
- (ბ) უცნობი ფრინველის ლაინასებრთა ოჯახისადმი მიკუთვნების საფუძველზე.
- (გ) ლაინასებრთა ოჯახის სხვა სახეობების წარმომადგენელთა შეფერილობისგან განმასხვავებელი ნიშნების გამოვლენის საფუძველზე.
- (დ) ტაკაჰეს სხვადასხვა რეგიონში გავრცელების შესახებ ცნობების არსებობის საფუძველზე.

7. რას გულისხმობდა ტექსტის ავტორი „კომერციულ კონფლიქტში“ ლონდონისა და დრეზდენის მუზეუმებს შორის?

- (ა) გერმანელმა მეცნიერებმა დაადგინეს, რომ მათ მიერ ძვირად შეძენილი ფრინველის ჩონჩხი განსხვავდებოდა მენტელის მიერ აღმოჩენილი ტაკაჰეს ჩონჩხისგან.
- (ბ) სიტყვების „კომერციული კონფლიქტი“ ბრჭყალებში ჩასმით ავტორი მიანიშნებდა, რომ სინამდვილეში ამ მუზეუმებს შორის ფრინველის ფიტულთან დაკავშირებით არავითარი გაუგებრობა არ წარმოქმნილა.
- (გ)* ლონდონის მუზეუმისთვის განკუთვნილი ექსპონატი გერმანიის ერთ-ერთ მუზეუმში აღმოჩნდა, რადგან ამ უკანასკნელის მესვეურებმა მასში მეტი გადაიხადეს, ვიდრე ინგლისურმა მხარემ.
- (დ) ყველა წესის დაცვით პრეპარირებული ფრინველის ფიტული ტაკაჰეს ერთადერთი სრული ჩონჩხი იყო, დრეზდენის მუზეუმში მისმა მოხვედრამ გაანაწიყენა ლონდონის მუზეუმის თანამშრომლები.

8. ტექსტის მესამე აბზაცში ნათქვამია, რომ ტაკაჰეს „მთავარი რეზიდენცია“ სამხრეთ კუნძულზე ტბა ტე-ანაუს სანაპირო და მის გარშემო არსებული ტერიტორიაა. ამ ფაქტის დადასტურება მოცემულია:

- (ა) I აბზაცში
- (ბ) II და IV აბზაცებში
- (გ) I და V აბზაცებში
- (დ)* V აბზაცში

9. რა იყო ის ძირითადი ფაქტორი, რომლის გარეშეც ტაკაჰე, სავარაუდოდ, გადაშენებას ვერ გადაურჩებოდა?

- (ა) ბოლო ასწლეულის განმავლობაში ტაკაჰე მხოლოდ მეცნიერთა ინტერესის საგანს წარმოადგენდა და არა მოსახლეობისა.
- (ბ) ორბელის თანახმად, ტაკაჰეს მხოლოდ ერთი ბარტყი უჩნდება, შესაბამისად, ეს ფრინველები ძალიან ძნელად, მაგრამ მაინც მრავლდებიან.
- (გ)* ტაკაჰე ბინადრობდა კარტოგრაფებისათვის და, შესაბამისად, მონადირეებისთვისაც უცნობი ტბის მიდამოებში.
- (დ) ხალისუფლების მიერ ტაკაჰეს გასაშენებლად გამოყოფილი ტერიტორია სავსებით საკმარისი იყო ტაკაჰეს მცირე კოლონიის არსებობისათვის.

10. ტექსტის ბოლო აბზაცში ვკითხულობთ: „ორბელს ნამდვილად გაუმართლა – ამგვარი აღმოჩენის გაკეთებას მილიონიდან ერთი მეცნიერი თუ შეძლებს“. ქვემოთ ჩამოთვლილთაგან რომელშია სწორად ასახული ამ ფრაზის არსი?

- (ა)* ძალზე მცირეა შანსი, რომ გადაშენებულად მიჩნეული სახეობის ცოცხალი წარმომადგენლები აღმოაჩინოს მეცნიერმა.
- (ბ) ძალზე მცირეა იმ მეცნიერთა რიცხვი, რომლებიც წლების განმავლობაში შეუპოვრად ცდილობენ გადაშენებული სახეობების კვალის მიგნებას.
- (გ) ძალზე მცირეა შანსი, რომ პროფესიით ექიმმა და მოყვარულმა ნატურალისტმა შეძლოს რომელიმე იშვიათი სახეობის აღმოჩენა.
- (დ) ძალზე მცირეა იმ მეცნიერთა რიცხვი, რომლებიც, მრავალი წარუმატებელი მცდელობის მიუხედავად, მაინც განაგრძობენ კვლევა-ძიებას.